

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Державного закладу
«Південноукраїнський
національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»

Андрій КРАСНОЖОН

2025 року

ВИСНОВОК

про дисертацію здобувача наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» Василя Автандиловича Паламарюка з теми «Формування акмеологічної культури майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей на засадах інтегративного підходу».

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент Галіцан Ольга Анатоліївна.

Витяг з протоколу № 1

засідання наукового (фахового) семінару Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний
імені К. Д. Ушинського»

від 16 червня 2025 року

На засіданні були присутні: голова наукового (фахового) семінару, доктор педагогічних наук, професор Т. І. Койчева, учений секретар наукового (фахового) семінару, кандидат педагогічних наук, доцент І. О. Бартенєва, доктори педагогічних наук, професори В. А. Балакірева, Л. І. Березовська, І. А. Княжева, О. А. Листопад, Т. Ю. Осипова, І. О. Пальшкова, О. В. Попова, Н. М. Черненко, О. І. Ордановська, кандидати педагогічних наук, доценти О. А. Галіцан, О. П. Ноздрова, І. С. Артемьєва, Л. А. Колбіна, Л. Г. Яновська, А. О. Яновський.

СЛУХАЛИ: Обговорення дисертації здобувача наукового ступеня Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» Василя Паламарюка з теми «Формування акмеологічної культури майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей на засадах інтегративного підходу».

ВИСТУПИЛИ:

Голова наукового (фахового) семінару, доктор педагогічних наук, професор Т. І. Койчева: пропоную присутнім заслухати доповідь здобувача наукового ступеня Василя Паламарюка за матеріалами дослідження і

висловити свою думку щодо представленої роботи.

Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 13 від 29.06.2023 року).

Василь Паламарюк:

Дозвольте мені представити результати комплексного вивчення й розв'язання актуальної проблеми сучасної педагогічної науки та освітньої практики – формування акмеологічної культури майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей на засадах інтегративного підходу.

Мета дисертаційного дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність педагогічної моделі та методики формування акмеологічної культури майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей, розроблених на засадах інтегративного підходу.

У розділі «Теоретичні засади процесу формування акмеологічної культури майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей» нами репрезентовано сутність акмеологічної культури вчителя природничо-математичних спеціальностей. Акмеологічну культуру вчителя природничо-математичних спеціальностей ми визначили як формомодальнісний конструкт, що розширює та узасаднює рамкові горизонти акмеогенезу професійного та особистісного саморозвитку вчителя; активізує позадосвідні інтенції Я-концепції та трансцендентні механізми трансформації індивідуального ресурсу вчителя в логіці «від потенціально-прихованого до діяльнісно-професійного та педагогічно-актуального».

З опорою на власний професійно-педагогічний досвід ми схарактеризували своєрідність професійної діяльності сучасного вчителя природничо-математичних спеціальностей. Впевнені в тому, що вчитель природничо-математичних спеціальностей здійснює професійно-педагогічну діяльність в парадигмі світоглядних, аксіологічних, сцієнтичних імплікацій природничої та математичної освітніх галузей, на засадах методично-аргументованого трансдисциплінарного зв'язку, не порушуючи їх структурно-змістової організованості та конгруентності.

У структурі акмеологічної культури вчителя нами визначено: світоглядно-інваріантний компонент (маркує Я-динамічне профільне в системі акмеологічної культури); аксіологічно-трансцендентний компонент (маркує Я-ціннісне в системі акмеологічної культури; метапрофесійно-генерувальний компонент (маркує Я-вчинкове в системі акмеологічної культури); педагогічно-акумулювальний компонент (маркує Я-ідеальне педагогічне в системі акмеологічної культури).

Описано функції акмеологічної культури в системі становлення фахівця природничо-математичної освітньої галузі: синтезувальну та проєктувальну.

У розділі «Експериментальна робота з формування акмеологічної культури майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей на

засадах інтегративного підходу» розроблено критеріально-індикаторну базу для вимірювання рівнів сформованості акмеологічної культури майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей на різних етапах експерименту.

Рівневу диференціацію акмеологічної культури майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей представлено такими рівнями: регресійно-мінімальний (регресійна акме-динаміка), базово-нормотиповий (константна та узвичаєна акме-динаміка), потенційно-активний (перспективна акме-динаміка).

Ми переконані в тому, що механізми самотворення педагога, що складають його «персональний хронотоп», продукують акме-розвиток вчителя та сприяють узмістовленню власних потенцій та ресурсів у ході проєктування траєкторії самоздійснення в системі природничо-математичної дидактики.

Інтегративний підхід до формування акмеологічної культури майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей визначено у дисертації як методологічно-концептуальний алгоритм та стратегію формування акмеологічної культури майбутніх педагогів, що передбачає комбінацію синхронізованих між собою впливів (тематизованих експериментально-практичних стратегем) на світоглядно-трансцендентну та аксіологічно-інтенціональну сфери особистості майбутніх педагогів, їх педагогічно-згенеровані позиції та метапрофесійний компетентнісний базис.

Педагогічний експеримент з формування акмеологічної культури майбутніх учителів передбачав розроблення та впровадження педагогічної моделі та методики формування їх акмеологічної культури.

Педагогічну модель формування акмеологічної культури майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей потрактовано як візуалізовану графічно-символьну мислесхему (абстрактно-уявну проєкцію зконструйованого реального процесу акмеогенезу майбутнього вчителя) що вможливорює відтворення алгоритму активізувального, розвивального, актуалізувального, підтримувального, фасилітаційного, прогностичного, формувального впливів на світоглядно-інваріантний, аксіологічно-трансцендентний, метапрофесійно-генерувальний, педагогічно-акумулювальний компоненти його акмеологічної культури.

Методика формування акмеологічної культури позиціонована у дисертації як система розроблених та поетапно застосованих засобів, методів та способів позитивного впливу на світоглядно-інваріантний, аксіологічно-трансцендентний, метапрофесійно-генерувальний, педагогічно-акумулювальний компоненти акмеологічної культури здобувачів освіти, комплексом форм організації їхньої освітньо-пізнавальної та позанавчальної діяльності в освітньому середовищі педагогічного університету, що забезпечують формування системної обізнаності майбутніх педагогів про акмеогенез учителя, способи самореалізації, саморозвитку та самоздійснення вчителя в освітньої галузі, зокрема природничо-математичної дидактики; створюють передумови становлення гармонійної Я-концепції студентів.

Наскрізним засобом реалізації методики формування акмеологічної культури майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей виступив інтердисциплінарний навчальний курс «Акмеологічна культура вчителя: теорія і практика» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальностей 014 Середня освіта (Математика), 014 Середня освіта (Фізика), 014 Середня освіта (Природничі науки) (90 академічних годин; 3 кредити ЄКТС; вибірковий компонент ОПП). Інтердисциплінарність курсу забезпечувалась методологією дидактичної інтеграції, алгоритмом експлікації знань здобувачів освіти.

Особистісно-збагачувальний етап методики мав на меті інтегрування ментально-світоглядного ресурсу майбутніх учителів в систему методичної та дидактичної підготовки в педагогічному університеті. Іntenційно-активізувальний етап методики був спрямований на інтегрування інтенціональних прагнень та аксіологічних переконань майбутніх учителів в систему професійної підготовки. Концептуалізувально-фаховий етап методики забезпечив інтегрування та диверсифікацію ідентифікувально-педагогічних імплікацій майбутніх учителів, спрямування їх синергії на розвиток акмеологічної культури.

Динаміка рівнів сформованості акмеологічної культури майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей до та після проведення педагогічного експерименту засвідчила ефективність педагогічної моделі та методики в експериментальній групі, на відміну від контрольної, де підготовка здійснювалась традиційним способом.

Відтак, гіпотезу дослідження вважаємо доведеною. Результати експериментального дослідження верифіковано методами математичної статистики. Доведено 95% ймовірність ефективності педагогічної моделі та методики формування акмеологічної культури майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей.

Дякую за увагу!

Після доповіді було поставлені запитання.

Доктор педагогічних наук, професор І. А. Княжева: У дослідженні ви оперуєте поняттям «акмеогенез». Розкрийте його зміст.

Василь Паламарюк: Дякую. Категорію «акмеогенез учителя» конкретизовано як безперервний (пролонгований у часі), процес професійного (компетентнісного, фахового, педагогічно-центрованого) педагога, що віддзеркалює його усебічне (органічне, повноцінне) й гармонійне становлення як фахівця освіти, що здійснюється за певними етапами (фазами, періодами). Етапи акмеогенезу упорядковують й гармонізують процеси самотворення вчителя, його самореалізацію в педагогічній професії й свідоме самовдосконалення. Акмеогенез учителя здійснюється завдяки механізмам самозмін та трансформації психологічної структури освітньої (дидактичної та розвивальної) діяльності, передбачає переорієнтацію мотиваційної платформи, аксіо-світоглядних настанов, опанування педагогом інноваційних функцій та рольових позицій.

Доктор педагогічних наук, професор О. А. Листопад: Василь Автандилович, з якою метою ви визначали специфіку професійної діяльності вчителів природничо-математичних спеціальностей?

Василь Паламарюк: Дякую. У дослідженні ми довели, що саме специфіканти природничо-математичної профілізації увиразнюють парадигмальну місію вчителя – запобігти периферизації фундаментально-наукових, природничих та математичних знань в сучасних умовах інноватизації освітніх стратегій, зберегти баланс між «гуманітаризацією науково-технічної» та «технократизацією гуманітарної» підготовки молоді; забезпечити формування наукового світогляду учнів, їх математичної та природознавчої компетентності, зберігаючи імператив співмірності природничого і соціогуманітарного знання

Доктор педагогічних наук, професор Н. М. Черненко: Акмеологічна культура вчителя вочевидь пов'язана зі становленням Я-концепції. Чи досліджували ви цей аспект?

Василь Паламарюк: Дякую. У дисертації ми довели, що артефакти Я-концепції людини (саморозвиток, самовдосконалення, самореалізація, самотворення, самоздійснення) перебувають в тісному узаємозв'язку, доповнюють та розкривають одна одну. Всі атрибути Я-концепції людини представлено в органічній єдності, синергії та взаємоузгодженості. Процеси саморозвитку, самовдосконалення та самоздійснення людини описано в дисертації як домінуючі в логіці та методології педагогічної акмеології, зокрема їх потрактовано атрибутами успішного професійного акмеогенезу вчителя. Категорії «саморозвиток», «самовдосконалення» та «самоздійснення» описано як базові (елементарні) термінологічні одиниці в обґрунтуванні сутності акмеологічної культури майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей, прагматикон якої становить акмеогенез, як праксеологічно-відтворювальний фундамент.

Кандидат педагогічних наук, доцент І. С. Артемьєва: Розкрийте більш детально критеріальну базу для вимірювання рівнів сформованості акмеологічної культури майбутніх учителів.

Василь Паламарюк: Дякую. Світоглядно-інваріантний компонент акмеологічної культури майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей вимірювався суб'єктно-відтвореним критерієм із показниками: професійно-педагогічний менталітет, інноваційний світогляд, природничо-науковий світогляд. Аксіологічно-трансцендентний компонент акмеологічної культури майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей вимірювався ціннісно-детермінованим критерієм із показниками: акмезорієнтованість ціннісної сфери, інтенція на самоздійснення в системі природничо-математичної дидактики, рефлексійна позиція. Метапрофесійно-генерувальний компонент акмеологічної культури майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей вимірювався універсально-фаховим критерієм із показниками: акмеологічна грамотність, професійна мобільність, автономність та дивергентність мислення, трансверсальні компетентності. Педагогічно-акумулювальний компонент

акмеологічної культури майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей вимірювався полісистемно-проективним критерієм із показниками: педагогічна креативність, педагогічна самоефективність, професійно-педагогічна ідентичність.

Доктор педагогічних наук, професор О. В. Попова: Чому саме інтегративний підхід ви обрали як базовий для формування акмеологічної культури майбутніх учителів?

Василь Паламарюк: Дякую. На нашу думку, саме оптимальний комплекс методологем інтегративного підходу не порушує феноменологічної та структурно-функціональної цілісності акмеологічної культури, зберігаючи імператив її змістової варіабельності та множинність репрезентацій в системі природничо-математичної дидактики; вможливорює увідповіднення суб'єктних та професійних інтенцій майбутнього педагога в проекції його акмеогенезу; долає фрагментацію знань сутність та значення акмепрофесіогенезу вчителя.

Кандидат педагогічних наук, доцент Л. Г. Яновська: Василь Автандилович, яким чином відображено інтегративну методологію в розробленій вами педагогічній моделі?

Василь Паламарюк: Дякую. Педагогічну модель зконструйовано в парадигмі інтегративної методології, що забезпечує внутрішнє збалансування, синхронізацію категорій і понять акмеогенезу вчителя, упорядковує апріорне знання (ідеї акмеології як науки, концепти акме-синергетики, андрагогіки, хьютагогіки, акме-педагогіки, універсалії освітнього процесу у вищій школі, принципи методології природничо-математичного знання) та збагачує теорію і практику підготовки майбутніх учителів механізмами самоконструювання, самоздійснення та саморозвитку в житті та професії.

Доктор педагогічних наук, професор О. І. Ордановська: Розкрийте більш детально мету та зміст концептуалізувально-фахового етапу методики.

Василь Паламарюк: Дякую. Концептуалізувально-фаховий етап методики формування акмеологічної культури майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей мав на меті інтегрування та диверсифікацію ідентифікувально-педагогічних імплікацій майбутніх учителів, спрямування їх синергії на розвиток акмеологічної культури. Домінуючими формами роботи на етапі виступили: методичний ринг «Редукція і бар'єри акме-розвитку вчителя»; бібліографічний огляд «Хьютагогіка – перспектива ціложиттєвого акме-зростання вчителя»; вебінар «Ціложиттєвий акме-розвиток: міф чи реальність для вчителя»; кейси «Акмеологія та рефлексологія», «Професіоналізм чи компетентність?», «Акмеологія чи Акмеологіка?»; тренінгова програма формування трансверсальних компетентностей «Soft-skills, Hard-skills, meta-skills учителя»; методичне портфоліо «Індивідуальна траєкторія мого педагогічного розвитку»; фестиваль методичних ідей «Акмпрофесіонал 21 століття»; діагностувальна карта «Акмеогенез: ревізія моїх умінь»; форум «Core Skills вчителя 2030»; лекторій «Акмеогенез учителя: тезаурус та

практис»; практикум «Акмеограма вчителя: моя професійна перспектива»; лекторій «Акмефьючеринг – шлях до успіху»; педагогічні читання «Наукова школа кафедри педагогіки Університету Ушинського: від шкільної практики до акмеологічного зростання вчителя»; Interactive&collaborative whiteboards «Школа молодого акмеолога»; Q&A session (дебати) «Акмеологічна культура – шлях до духовного розквіту вчителя».

В обговоренні взяли участь:

Науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент О. А. Галіцан: Своєчасність проблеми формування акмеологічної культури педагога детермінується прагненням індивіда досягати позитивних самозмін у професійній діяльності, дотримуватись морально-етичних правил та норм поведінки в повсякденному та професійному житті, успішної реалізації власного потенціалу в різновидах педагогічної діяльності. Працюючи разом із Василем Автандиловичем ми доходили висновків про те, що акмеологічна культура педагога формується в ході самостійного та цілеспрямованого переосмислення та переорієнтування його світоглядних поглядів, ідейних переконань, думок, педагогічних принципів на акме-розвиток природи самості. Василь Автандилович переконав мене, що для сучасного вчителя назване проявляється в свідомому прагненні досягати активно-позитивних самозмін у професійній діяльності, толерантному ставленні до індивідуальності учнів як найвищої цінності, дотриманні загальноприйнятих у соціумі морально-етичних норм поведінки, в налаштованості на повномірну реалізацію особистісних потенцій та професійних прагнень. Отже, актуальність обраної Василем Автандиловичем Паламарюком проблематики не викликає сумнівів, адже важко представити сучасного педагога поза його прагнення розкривати життєдайний ресурс власної самовпевненості, інтенцій

Упродовж роботи над темою дисертант опрацював належну кількість науково-методологічних, методичних, фахових джерел, проаналізував освітньо-професійні програми підготовки майбутніх учителів за спеціальностями 014 Середня освіта (Математика), 014 Середня освіта (Фізика), 014 Середня освіта (Природничі науки).

Вважаю інноваційною, логічною, науково обґрунтованою концепцію дисертаційного дослідження Василя Паламарюка. Я підтримую підхід, за яким дисертант фіксує методологічний, теоретичний та методичний концепти свого дослідження.

Я високо оцінюю намагання Василя Автандиловича конкретизувати поняття «акмеогенез», як прагматикон акмеологічного зростання педагога та «природничо-математична дидактика» у розрізі акмепрофесіогенезу вчителя природничо-математичних спеціальностей. Дослідником впевнено та вичерпно описано специфіканти професійної діяльності вчителя природничо-математичних спеціальностей.

Упродовж навчання в аспірантурі Василь Паламарюк виявив принциповість та послідовність у науковому обґрунтуванні власних

умовиводів та виваженість і аргументованість в обстоюванні авторської наукової позиції.

Принциповість та наполегливість в обстоюванні власної наукової позиції, ґрунтовний науковий аналіз сучасних педагогічних, філософсько-методологічних, методичних джерел дозволив дисертанту розробити модельно-технологічне забезпечення для роботи з майбутніми вчителями природничо-математичних спеціальностей в контексті формування у них акмеологічної культури.

Авторську модель та методику формування акмеологічної культури впроваджено в освітній процес чотирьох закладів вищої освіти України та за кордоном.

Уважаю, що дисертаційне дослідження Василя Паламарюка «Формування акмеологічної культури майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей на засадах інтегративного підходу» вирізняється науковою новизною та практичною значущістю та може бути рекомендоване до захисту в спеціалізованій раді за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Рецензент, доктор педагогічних наук, професор Т. І. Койчева:

Акмеологічний розвиток сучасного вчителя зазвичай визначають як задалегідь визначену, зпрогнозовану, цілеспрямовану, алгоритмічно-систематичну, складноорганізовану, творчу діяльність, що забезпечує зміну особистістю власних духовно-моральних, світоглядних, аксіологічних, інтелектуально-когнітивних особливостей з метою успішного досягнення всіх своїх життєвих прагнень та цілей. Для сучасного педагога назване набуває принципового значення, адже вимоги до професіоналізму та компетентності важко досягти без активної акмеологічної інтенції.

Актуальність теми дослідження підсилюється багатовимірністю досліджуваного феномену, що потребує ґрунтовного вивчення для репрезентативного його представлення в сучасному науковому дискурсі. Отже, дисертаційне дослідження Василя Паламарюка відповідає запитам часу та є актуальним, своєчасним, перспективним.

Наукові положення, що містяться в дисертаційному дослідженні, є аргументованими і достатньо обґрунтованими у змісті дисертації, висновках. Дисертант на належному науковому рівні обґрунтував вибір теми, її актуальність, визначив мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження, аргументував використання обраних методів дослідження. Автором сформована якісна джерельна база, що слугує беззаперечним аргументом інформативності, доказовості одержаних результатів дослідження.

Ознайомлення з текстом дисертації та змістом наукових публікацій Василя Паламарюка свідчить про наукову обґрунтованість і достовірність результатів дослідження. Дисертант на достатньому рівні володіє науково-дослідницькою компетентністю, що сприяє ефективному досягненню мети дослідження та вирішенню його завдань.

Відзначу лаконічний науковий стиль викладу матеріалу, виваженість умовисновків, рефлексійність в оцінюванні наукових положень, вдале

стилістичне оформлення тексту.

Високо і позитивно оцінюючи наукове і практичне значення представленого дисертаційного дослідження, вважаємо за доцільне вказати на деякі зауваження та побажання дискусійного характеру:

1. Перше завдання дослідження передбачає опрацювання методології педагогічної акмеології, що не є вимогою до аналізу таких загальних теорій в дисертаціях рівня доктора філософії.

2. Розглядаючи принципи, за якими реалізується інтегративний підхід до формування акмеологічної культури майбутніх учителів, автор подеколи ототожнює їх із принципами побудови педагогічного експерименту (сторінки 112, 119, 127 тощо).

3. Дисертантом ґрунтовно, розгорнуто та деталізовано представлено методику реалізації експериментальної педагогічної моделі формування акмеологічної культури майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей. Разом із цим слід було схематично ілюструвати кожен вектор формувального впливу за допомогою схеми або малюнку.

4. Рукопис дисертаційного дослідження не позбавлений технічних, орфографічних, стилістичних огріхів.

Всі наведені зауваження ніяк не впливають на позитивну оцінку дисертації, вони носять рекомендаційний характер, не знижують наукової цінності рецензованого дослідження.

Загальний висновок. Дисертаційне дослідження Паламарюка Василя Автандиловича є актуальним, самостійним, завершеним, здійсненим на високому науково-теоретичному та методичному рівні, містить низку нових, актуальних, достовірних результатів, що свідчить про наукову зрілість дисертанта, його вміння бачити актуальні проблеми педагогічної науки та освітньої практики, готовність розв'язувати їх на належному науковому та методичному рівні. Отже дисертаційна робота може бути рекомендованою до захисту в спеціалізовану вчену раду.

Рецензент, кандидат педагогічних наук, доцент **О. П. Ноздрова:** Актуальність за початкового дослідження зумовлена наявними суперечностями між: варіативністю підходів до тлумачення сутності акмеологічної культури педагога, специфіканти її формовияву у спеціалістів різного профілю, широкою палітрою способів компонентної організації та відсутністю єдиної стратегії формулювання змістової сутності концепта; рівнем соціального запиту до підготовки вчителів природничо-математичного профілю, що прагнуть до саморозвитку впродовж життя й відсутністю цілісної та методично-аргументованої системи формування акмеологічної культури майбутніх педагогів (прагматикон якої становить акмеогенез); вимогами системи освіти до підготовки майбутніх учителів на засадах міждисциплінарної координації та відсутністю спеціальної концепції, що враховує розвивальний потенціал акмеологічного, інтегративного та синергетичного підходів до підготовки фахівців у вищій школі.

Аналіз змісту дисертації та публікацій Василя Паламарюка є підставою для висновку про наукову обґрунтованість і достовірність одержаних

результатів. Викладений у вступі науковий апарат дослідження дає змогу чітко простежити авторське бачення способів розв'язання порушеної проблеми, зрозуміти логіку й алгоритм виконання поставлених завдань та усвідомити сутність і наукову значущість одержаних результатів.

Ретельно вивчена дисертантом джерельна база дала змогу поглибити дослідження обраної проблеми. Успішному виконанню завдань наукового пошуку також сприяло коректне використання комплексу теоретичних, емпіричних і статистичних методів, що забезпечило вірогідність отриманих результатів та засвідчило ефективність проведеного дослідження.

Логіка викладу теоретичного й дослідно-експериментального матеріалу відповідає темі дисертації, зокрема об'єкту, предмету, меті і завданням, що забезпечує цілісність роботи.

Наукове дослідження виконано на належному методологічному рівні. Текст анотації відображає зміст дисертації та висвітлює її суттєві аспекти, основні положення і висновки. Рівень апробації результатів дослідження є достатнім і підтверджується активною участю дисертанта у науково-практичних конференціях різного рівня.

Позитивно оцінюючи наукове і практичне значення здобутих результатів, вважаємо за необхідне висловити окремі міркування, що виникли в процесі аналізу змісту тексту дисертації та вимагають окремих уточнень і пояснень.

1. Діагностувальна база для проведення педагогічного експерименту названа у дисертації «критеріально-індикаторною». Проте, за смыслом використовується діада категорій «критерій/показник».

2. До кожного показника сформованості акмеологічної культури майбутніх учителів дібрано чималу кількість тестових методик, діагностувальних карт, питальників. Бажано було б глибше розкрити алгоритм їх уніфікації в межах обчислення стандартизованих рівнів .

3. На сторінках другого розділу зазначено, що основою моделі є методика формування акмеологічної культури майбутніх учителів. Проте, в малюнку всі форми та методи роботи зі студентами подаються за етапами.

4. Порадила б автору в списку використаних джерел спершу подавати роботи українських авторів, потім праці наукового керівника, лише після цього роботи англійською мовою.

Висловлені зауваження мають дискусійний характер і не знижують загальної позитивної оцінки проведеного дослідження. Представлена дисертація є оригінальною і самостійно виконаною працею у формі рукопису, що засвідчує належну наукову ерудицію і професійну майстерність її автора.

Загальний висновок. За змістом, актуальністю, науковою новизною, сукупністю отриманих результатів, достовірністю, теоретичною і практичною значущістю, повнотою висвітлення у публікаціях дисертаційна робота «Формування акмеологічної культури майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей на засадах інтегративного підходу», подана Василем Паламарюком на здобуття наукового ступеня

доктора філософії, є цілісним, завершеним дослідженням, що може бути рекомендованою до захисту.

Рецензент, доктор педагогічних наук, професор І. О. Пальшкова:

Дисертацію присвячено дуже цікавій, і водночас, дуже складній темі. Я сама багато років звертаюсь до концепта «культура» і знаю, наскільки складно опрацювати цей значущий матеріал. Сама по собі акмеологічна культура завжди була у фокусі науковців, адже сучасного вчителя неможливо представити без прагнення до саморозвитку та самовдосконалення. Особливо це стосується вчителів математики, фізики, природничих наук, які сьогодні реалізують СТЕМ-освіту, формують наукову та математичну грамотність у НУШ.

Хочу відзначити авторський підхід до виокремлення компонентів: світоглядно-інваріантний, аксіологічно-трансцендентний, метапрофесійно-генерувальний, педагогічно-акумулювальний. Мені імпонує те, що автор не лише сформулював визначення феномена, а й описав функції акмеологічної культури в системі професійно-педагогічної діяльності вчителя природничо-математичних спеціальностей: проєктувальна, синтезувальна.

Крім того, з метою надання науковим висновкам доказовості, автор уточнив поняття «акмеогенез» та представив його як прагматикон акмеологічного зростання педагога. З дуже правильних позицій дисертант обирає фундамент для розуміння сутності акмеологічної культури – спирається не на категорію «культура», а ґрунтується на феномені «педагогічна культура». Отже, можу впевнено говорити про те, що дисертація виконана дійсно зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

На мою думку, робота збагачує теорію і практику акмеологічного зростання майбутніх фахівців в освітньому просторі закладу вищої педагогічної освіти.

Наукові здобутки Василя Паламарюка акумулюються у висновках, обґрунтованість яких не викликає сумнівів з огляду на обсяг та змістову наповненість проведеної дослідницької роботи, що характеризується як теоретичною, так і практичною значущістю.

Дисертація написана грамотною, літературною державною мовою, стилістика якої містить цитування використаних джерел та їх авторські коментарі, експлікацію понять, аргументування оціночних суджень та обґрунтування наукових положень і висновків. Отримані результати дослідження викладені в доступній формі, робота логічно побудована, аргументування основних положень і висновків є достатнім.

Справляє приємне враження дотримання дисертанткою наукового стилю, що притаманний дисертаційному жанру, наукові умовисновки виважені, коректні, відчувається робота наукового керівника.

Суттєвих критичних зауважень до роботи небагато, але вважаємо за необхідне звернути увагу на таке:

1. Якщо говорити про недоліки, то я би порадила спочатку подати джерела українською мовою в списку, а вже потім англійською.

2. В роботі багато малюнків та діаграм, отже слід вказати яку кількість сторінок вони займають в основному тексті.
3. У другому розділі зустрічаємо некоректне оформлення таблиць, а саме: «шапка» – на одній сторінці, дані – на іншій.
4. Подеколи, в тексті рукопису дисертації зустрічаються орфографічні та пунктуаційні помилки.
5. У висновках до третього розділу не вказано в яких працях авторки відображено матеріал розділу.
6. Технічні огріхи в роботі є, але впевнена, що їх можна легко виправити.

Отже, на мою думку робота завершена, логічна, методологічно коректна, насичена дослідницькою думкою автора.

Загальний висновок: висловлені зауваження і побажання аж ніяк не применшують цінності рецензованого дослідження, яке цілком відповідає чинним вимогам України. За умов виправлення зазначених недоліків вважаємо за доцільне рекомендувати дисертацію Василя Паламарюка «Формування акмеологічної культури майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей на засадах інтегративного підходу» до розгляду в спеціалізованій ученій раді.

Кандидат педагогічних наук, доцент І. С. Артемьєва: Акмеологія є міждисциплінарною наукою не лише про закономірності і детермінанти способів досягнення фахівцем вершин власного професіоналізму, а й наукою про «творче довголіття людини». На жаль, в сучасних соціокультурних умовах акмеологічне зростання вчителя відходить на другий план, нівелюючи інтенційні прагнення педагогів до самовдосконалення. Вважаю, що робота є цікавою та актуальною, відповідає усім вимогам та у подальшому може бути рекомендованою до захисту в спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Доктор педагогічних наук, професор О. І. Ордановська: Мені дуже імponує звернення дисертанта до категорії «самоефективність». Я багато років опрацьовую цю проблему і можу констатувати її складність. Водночас, саме педагогічна самоефективність вирізняється потенціалом саме і акмеологічному зростанні вчителя. На мою думку, робота є своєчасною, відповідає усім вимогам та у подальшому може бути рекомендованою до захисту в спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Доктор педагогічних наук, професор Т. І. Койчева: Як гарант спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки я безпосередньо брала участь в організації педагогічного експерименту Василем Паламарюком. Сучасні вчителі математики, фізики, астрономії, природничих наук концентрують зусилля на дослідницькій підготовці, інноваційних освітніх моделях навчання в НУШ. Проте, акмеогенез педагога є значущим і для вчителів цього профілю. Я підтримую роботу адже вважаю, що вона відповідає усім вимогам та у подальшому може бути рекомендованою до захисту в спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Доктор педагогічних наук, професор І. Княжева: На засіданнях лабораторії кафедри педагогіки «Інновації в освіті» дисертант представляв всі етапи експерименту. Ми спостерігали як вміло вибудовувалась модель формування акмеологічної культури майбутніх педагогів, як добирались форми роботи зі студентами. Я підтримую роботу і рекомендую її до захисту в спеціалізовану вчену раду за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Учений секретар наукового семінару, кандидат педагогічних наук, доцент І. О. Бартенєва представила відомості щодо апробації основних положень дисертації, повноти опублікованих наукових результатів В. А. Паламарюка та проєкт рішення висновку.

Відомості про повноту надрукованих наукових результатів автора

Статті в наукових фахових виданнях України

1. Галіцан О.А., **Паламарюк В. А.** Експериментальна програма формування трансверсальних компетентностей майбутніх учителів в освітньому просторі педагогічного університету. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*: збірник наукових праць. Одеса, 2023. №4(26). С.35-47.

<https://doi.org/10.24195/2617-6688-2023-4-11>

2. **Паламарюк В. А.** Педагогічна інтроспекція категорії «акмеологічна культура вчителя» у міждисциплінарних дослідженнях. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*: збірник наукових праць. Одеса, 2025. №1. С.117-127.

DOI <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2025-1-17>

3. **Паламарюк В. А.** Показники сформованості акмеологічної культури майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей. *Наука і техніка сьогодні*. №4 (45), 2025. С.817-827.

[https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-4\(45\)-817-827](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-4(45)-817-827)

4. **Паламарюк В. А.** Формування акмеологічної культури майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей: теорія і практика. *Перспективи та інновації науки*. №5, 2025. С. 1127-1135.

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-5\(51\)-1127-1135](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-5(51)-1127-1135)

5. Галіцан О. А., **Паламарюк В. А.** Актуалітети професійної діяльності сучасних учителів природничо-математичних спеціальностей у вимірах STEM-освітньої моделі. *Наука і техніка сьогодні*. №5, 2025. С. 555-566.

[https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-5\(46\)](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-5(46))

Публікації апробаційного характеру

6. **Паламарюк В. А.** Детермінанти сучасної системи підготовки майбутніх учителів математики в освітньому просторі педагогічного університету. Збірник наукових праць за матеріалами І Міжнародної науково-практичної конференції «Інновації у проєктуванні професійного становлення фахівців в університетському просторі» (Одеса, 20-22 травня 2024 року). Університет Ушинського, 2024. С.172-176.

7. Галіцан О. А., Паламарюк В. А. Аксіологія та акмеологія професійного становлення фахівців в контексті підвищення якості освіти. Збірник наукових праць за матеріалами VII Всеукраїнської науково-методичної конференції «Забезпечення якості вищої освіти» (Одеса, 9-11 квітня 2025). Одеський національний технологічний університет. С.389-391.

8. Паламарюк В. А. Особливості підготовки майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей до формування STEM-компетентності учнів. Збірник тез доповідей за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції «Наступність у навчанні математики в умовах реформи загальної середньої освіти: реалії та перспективи» (25 березня 2025 р.). Міністерство освіти і науки України, Університет Ушинського. Одеса, 2025. С. 220-223.

9. Паламарюк В. А. Зміст та особливості впровадження інтердисциплінарного курсу для майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей «Акмеологічна культура вчителя: теорія і практика». The 18th International scientific and practical conference «Science and society: tools of modern innovative development» (May 06–09, 2025). Bilbao, Spain. International Science Group. 2025. С. 240-245.

ВИСНОВОК

1. Уважати, що дисертація Василя Паламарюка з теми «Формування акмеологічної культури майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей на засадах інтегративного підходу», представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії, є завершеним самостійним дослідженням з актуальної проблеми, відповідає вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

1.1 Уважати, що дисертаційне дослідження містить наукову новизну: *вперше* визначено сутність феномена «акмеологічна культура вчителя природничо-математичних спеціальностей» та описано компоненти його структури (світоглядно-інваріантний, аксіологічно-трансцендентний, метапрофесійно-генерувальний, педагогічно-акумулювальний); описано функції акмеологічної культури в системі професійно-педагогічної діяльності вчителя природничо-математичних спеціальностей (проектувальна, синтезувальна); розроблено педагогічну модель формування акмеологічної культури майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей (методологічно-цільовий, процесуально-інструментальний, моніторингово-оцінний блоки); схарактеризовано сутність інтегративного підходу до формування акмеологічної культури майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей та принципи, за якими він реалізується в системі підготовки майбутніх педагогів. Конкретизовано поняття «акмеогенез», як прагматикон акмеологічного зростання педагога та «природничо-математична дидактика» у розрізі акмепрофесіогенезу вчителя природничо-математичних спеціальностей; описано специфіканти професійної діяльності вчителя природничо-математичних спеціальностей.

Подальшого розвитку набули теорія і практика акмеологічного зростання майбутніх фахівців в освітньому просторі закладу вищої педагогічної освіти.

1.2. Уважати, що дисертаційне дослідження має практичну значущість. Розроблено методику формування акмеологічної культури майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей (особистісно-збагачувальний, інтенційно-активізувальний, концептуалізувально-фаховий етапи); розроблено робочу програму інтердисциплінарного навчального курсу «Акмеологічна культура вчителя: теорія і практика» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальностей 014 Середня освіта (Математика), 014 Середня освіта (Фізика), 014 Середня освіта (Природничі науки) та методичні рекомендації до його впровадження. Результати дослідження можуть бути використані в системі підготовки майбутніх учителів математики, фізики, біології, хімії, природничих наук; написанні кваліфікаційних робіт, наукових статей, методичних практикумів; в системі безперервної освіти, інформальної, неформальної освіти вчителів; в системі підвищення кваліфікації освітянських кадрів

2. Затвердити висновок засідання наукового (фахового) семінару Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» про дисертацію Василя Паламарюка з теми «Формування акмеологічної культури майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей на засадах інтегративного підходу», що представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

2.1. Дисертаційна робота виконана відповідно до наукової теми кафедри педагогіки «Проектування професійного становлення майбутніх фахівців в умовах університетської освіти» (№ 0120U002014), що входить до тематичного плану науково-дослідних робіт Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

2.2. Основні положення та результати дослідження **впроваджено** в освітній процес Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» (акт впровадження №2307/31 від 08.05.2025), Криворізького державного педагогічного університету (довідка про впровадження № 08-385/3 від 02.05.2025), Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (довідка про впровадження № 06/17 від 29.04.2025), Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (довідка про впровадження №1766/01-50/02 від 02.05.2025), Китайсько-Українського науково-дослідного інституту «Наук про життя» (26.05.2025).

2.3. **Основні результати дослідження** висвітлено у 9 публікаціях авторки: 5 статей у виданнях категорії Б з педагогіки (3 одноосібні); 4 публікації апробаційного характеру.

3. **Ухвалили:** з урахуванням виправлення висловлених зауважень, рекомендувати дисертаційну роботу Василя Паламарюка з теми «Формування акмеологічної культури майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей на засадах інтегративного підходу» до попереднього розгляду і захисту в спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Результати голосування:

присутні – 17,
«за» – 17,
«проти» – немає.

Висновок прийнято одностайно.

Голова
наукового (фахового) семінару,
доктор педагогічних наук,
професор

Тетяна КОЙЧЕВА

Учений секретар
наукового (фахового) семінару,
кандидат педагогічних наук,
доцент

Ірина БАРТЄНЄВА

